

ואמנם יוקשה קצת, דיוצא כאן תרי קולי, דבזמן תקיעות דמיושב נתיר לכל הקהל לשבת, מפני שיעמדו בתקיעות (שעל סדר הברכות), ובתקיעות שעל סדר הברכות נאמר שאי"צ לתקוע כל הל' קולות, כיון שיצאו כבר ידי חובתן בתקיעות דמיושב.

אבל שיטת אדה"ז היא, שעיקר התקיעות הם התקיעות דמיושב, וכמ"ש בסימן תקצב (סעיף ז'), וז"ל: "ע"כ נהגו כל ישראל לחלק את התקיעות של תורה וד"ס לשתי פעמים ותוקעים מיושב כדי לקיים מצוה מן התורה. . של ד"ס בתקיעות דמיושב". וכן בסימן תקצ (סעיף יט) דא"א דאם טעה בתקיעות דמיושב נסמוך על התקיעות דמעומד, אלא כיון שבירך עליהם צריך לעשותן כהוגן. וכן סובר אדה"ז שמצד מצוות תקיעת שופר אין חיוב עמידה כלל (אלא על התוקע), ולכן פוסק, דאף אם השומעין לא יצאו ידי חובתן אינם צריכים לעמוד, ואינו פוסק כהרדב"ז הנ"ל.

ולפי"ז צלה"ב למה לשיטת אדה"ז צריכים השומעין לעמוד בתקיעות דמעומד, ובפשטות היה נראה לומר דזה שצריכים לעמוד אינו מצד המצוה בשופר, אלא דבפועל אז עומד בתפלת שמו"ע, אבל הרי פסק אדה"ז (תקצב סעיף יא) שלכתחילה אין לתקוע בשעת תפילת הלחש ורק בחזרת הש"ץ, והדרא קושיא לדוכתא, ויל"ע.

חיוב קרבן פסח לדר בחו"ל

הנ"ל

כתב אדה"ז בריש הלכות פסח (סי' תכט סעי' א') וז"ל: "חכמים הראשונים תיקנו. . לפי שכאו"א הדר בא"י חייב להביא ברגל ג' קורבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה". עכ"ל. והגיה במהרי"ל שדר בארץ ישראל: "פי' שיש לו קרקע, וכמ"ש בפ"ק דפסחים ח, ב, ועיין בתוס' דפ"ק דפסחים ג, ב. וב'משנה למלך' פ"ב דחגיגה, דלא כמ"ש רפ"א דהלכות קרבן פסח שהניח דברי תוס' אלו בצ"ע. מיהו מ"ש התוס' שם דפטור מפסח צ"ע, כמ"ש ה'משנה למלך' רפ"א מהלכות קרבן פסח ולכן לא הזכיר רבינו אלא הג' קורבנות". ולא הזכיר ג"כ קרבן פסח.

ולכאורה בא כאן המהרי"ל לבאר, שזה שאומר אדה"ז שכל הדר בא"י מחויב לעלות לרגל, אין מספיק שדר שם באופן של שכירות וכו'.

(כמו שהיינו לומדים בפשטות), אלא צריך שיהי' לו קרקע בא"י, וכמ"ש בגמ' ד"ח עמוד ב'.

וע"ז מביא מתוס' בסוגיא דריב"ב (דף ג, ב תוס' ד"ה "מאליה"), שמבאר הסיבה למה לא עלה ריב"ב לרגל, וכן למה לא הקריב קרבן פסח, (משמע מלשונו דפטור מפסח כמו מראיה, דמדובר גם על פסח, ודלא כמ"ש הצ"ח שתוס' מבאר רק למה לא עלה ריב"ב לרגל). וע"ז מתרץ תוס', שכיון שלא היה לו קרקע בא"י, היה פטור מעלי' לרגל ומקרבן פסח (וכן כיון שהי' זקן ולא הי' יכול לילך ברגליו, א"נ שנציבין בחו"ל הי', וסבר תוס' שמי שדר בחו"ל פטור מפסח ומראיה). ומזה מביא המהרי"ל ראייה שתוס' סבר להלכה את דברי הגמ' בדף ח, ב, שדווקא מי שיש לו קרקע בא"י חייב בראי'.

וממשיך ומביא מהמשנה למלך פ"ב דחגיגה, שתמה על הרמב"ם, למה לא הביא להלכה את הדין דמי שאין לו קרקע בא"י פטור מראיה, שמזה רואים שגם המל"מ סובר להלכה (כשיטת התוס') דין זה, דדווקא מי שיש לו קרקע בא"י חייב בראי'. וממשיך המהרי"ל, שמל"מ זה דפ"ב בחגיגה, הוא "דלא כמ"ש המל"מ ברפ"א דק"פ, שהניח דברי התוס' בצ"ע", היינו שברפ"א דק"פ אומר המל"מ שתוס' זה צריך תלמוד, ובמילא (לשיטתו) לכאורה א"א לפסוק כדברי תוס' זה להלכה, וזה אינו כמ"ש בפ"ב דחגיגה, ששם מביא דעת התוס' (בנוגע לראי'), ותמה על הרמב"ם שאינו פוסק כן להלכה, היינו שהוא כן סובר כתוס' זה להלכה (בנוגע הפרט דראי'), אמנם לגבי הפרט של תוס' שנוגע לקרבן פסח, אומר המהרי"ל: שמ"ש התוס' שם דפטור מפסח צ"ע, כמ"ש המ"ל רפ"א מהלכות ק"פ, ולכן לא הזכיר רבינו אלא הג' קורבנות.

היינו, שכיון שפה מדבר אדה"ז על חיוב קורבנות (ראי') מצד כל מי שיש לו קרקע בא"י (דר בא"י), לא הזכיר קרבן פסח, שהוא סובר דאף מי שאין לו קרקע בא"י חייב בקרבן פסח (ודלא כמ"ש התוס').

והנה בהוצאה החדשה של שו"ע אדה"ז (שיצא לאור בקונטרס מיוחד על הלכות אלו), מציינ' העורך הרשד"ב שי' לוינ' לאחרי הגהת המהרי"ל: "אבל ראה לקמן סימן תסח ס"א", ששם כותב אדה"ז בנוגע לאיסור עשיית מלאכה בערב פסח, שזה אף לאלו שפטורים מהקרבת הפסח כגון שדר בחו"ל, ובמילא הוקשה לעורך, שלכאורה מהגהת המהרי"ל משמע שסבר אדה"ז שגם מי שדר בחו"ל חייב בקרבן פסח, ולכן לא מנה אותו בין הקורבנות שחייבים אלו הדריס בא"י, ובתס"ח

רואים בפירוש שהדר בחו"ל פטור מהקרבת הפסח, ובמילא יוצא סתירה, וזהו לכאורה כוונת הערתו.

אבל לפי מה שביארנו, אין קשה כלל, דהרי בתכ"ט מדבר אדה"ז בנוגע לאלו שדרים בא"י, היינו שיש להם קרקע בא"י, ולכן לא הזכיר קרבן פסח, דאף מי שאין לו קרקע בא"י חייב בקרבן (ודלא כמ"ש התוס').

משא"כ בתס"ח הרי שם דר הוא כפשוטו, שאינו נמצא בא"י, ופטור מקרבן פסח כסברת התוס' בתירוץ הג', שהדר בחו"ל פטור מקרבן פסח, ועפ"ז אתי שפיר ואינו קשה מההלכה בתס"ח, ודלא כמו שהעיר הרשד"ב שי' לוין בשו"ע שם.

ואולי אפשר לומר, שהסיבה דפטור אדה"ז בתס"ח הדר בחו"ל מעשיית הפסח, היא מצד הדין דדרך רחוקה, שמי שנמצא בדרך רחוקה פטור מלעשות הפסח.

ואמנם לפי"ז קשה, למה לא כתב אדה"ז כגון מי שנמצא בדרך רחוקה, וכתב חוץ לארץ, אמנם אולי אפשר לבאר דרצה אדה"ז לומר לנו דבר חידוש, שאף מי שנמצא בחו"ל אסור בעשיית מלאכה בע"פ, דמי שהוא בדרך רחוקה סתם, הרי יש עליו חיוב כמ"ש המנ"ח לעשות כפי יכולתו להתקרב ולבוא (ודלא כמ"ש הצ"ח), משא"כ מי שהוא כ"כ רחוק, ונמצא בחו"ל, ולכאורה מופקע לגמרי מדין ק"פ, הרי מי יאמר שגם הוא יהיה אסור בעשיית מלאכה בע"פ, וע"ז אומר לנו אדה"ז שגם הוא אסור בעשיית מלאכה בע"פ. ויל"ע בזה ואכ"מ.

אמירת קדיש באמירת תהילים בליל הו"ר [גליון]

הרב יהודה ליב גראנער
מזכיר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

בגליון תתמו (עמ' 17) נדפס ע"ד אמירת קדיש בליל הו"ר אחרי כל ספר.

ומצוה לפרסם: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט.

